

Anatomia del turisme a Espanya

No és cap novetat que el turisme és un dels pilars de l'economia espanyola, a més d'un dels motors de la seva incipient recuperació. El seu pes sobre el PIB va representar el 10,9% el 2012, any en què s'observa un punt d'inflexió després de la caiguda continuada d'entrades de turistes estrangers arran de la crisi del 2008. De la mateixa manera, els ocupats directament o indirectament relacionats amb el turisme van constituir, també el 2012, l'11,9% del total. A més a més, Espanya és un protagonista clau en l'escena del turisme internacional. Segons l'últim informe de l'Organització Mundial del Turisme, el 2012, va ser el tercer país per entrades de turistes estrangers (per darrere de França i dels EUA i empatat amb la Xina) i el segon per ingressos (per darrere dels EUA). Tenint en compte la innegable importància del sector i la seva projecció, l'objectiu d'aquest article és analitzar l'expansió recent de turistes estrangers i investigar si el nou turista és diferent i millor per al país en termes econòmics.

En les últimes dècades, l'entrada de turistes estrangers ha crescut de forma gairebé ininterrompuda. Només entre el 2008 i el 2010, els anys de la gran crisi, es va produir un descens significatiu de les visites. De llavors ençà, el ritme de creixement ha recuperat el vigor i s'ha aproximat de nou al dels anys anteriors a la crisi: en concret, entre el 2011 i el 2013, l'entrada de turistes estrangers va créixer a un ritme anual mitjà del 4,0%, un registre molt proper al 4,3% anotat entre el 2005 i el 2007.

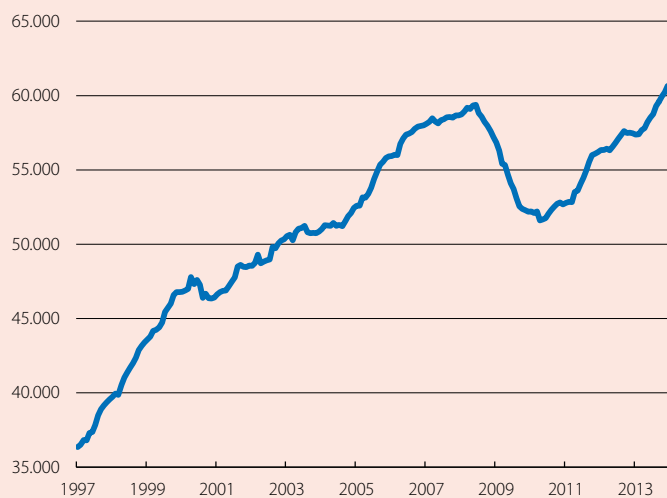
Tot i que, a primera vista, puguin semblar patrons de comportament similars, però, es percep un lleuger canvi pel que fa a l'origen i als hàbits dels nous turistes estrangers. El turista que visita actualment Espanya continua sent majoritàriament europeu, i els països que n'aporten més, lleugerament per damunt del 50% del total, continuen sent el Regne Unit, Alemanya, França i Itàlia. De tota manera, el turista no europeu guanya pes a poc a poc i, en aquests moments, ja representa el 9% del total de turistes, 3 p. p. més que el 2007, un resultat gens menyspreable. Un esment especial mereix el paper que han exercit els turistes russos. Malgrat representar només el 2% del total de turistes, el seu increment, entre el 2011 i el 2013, ha estat substancial, ja que han aportat el 16,0% de l'augment total d'entrades de turistes en aquest període. Dit d'una altra manera, de cada 100 turistes estrangers addicionals que, entre el 2011 i el 2013, van visitar Espanya, 16 eren russos. Atesa la preponderància que guanya aquesta nacionalitat entre els nous turistes, es comprenen les inquietuds que genera la possibilitat que el conflicte polític a Ucraïna s'agreugi i que Rússia pateixi sancions per part de la comunitat internacional.

De la mateixa manera que l'afluència de turistes augmenta, també s'incrementa la seva despesa mitjana diària. Mentre que, entre el 2005 i el 2007, la despesa mitjana diària va ser de 91 euros, durant el període comprès entre el 2011 i el 2013, va augmentar fins als 106 euros. En part, aquest increment és degut al major pes dels turistes no europeus, la despesa dels quals ha crescut més que la dels turistes del Vell Continent durant aquest període. Un altre símptoma del major poder adquisitiu dels nous turistes és l'increment de la proporció de turistes que s'allotgen en hotels, la despesa dels quals acostuma a ser més elevada. En concret, han passat del 63% del total, de mitjana, entre el 2005 i el 2007, al 65% actual. També destaca l'evolució positiva del turisme cultural, que ha passat del 51,3% del 2010 al 53,9% del 2012. Com s'argumenta a l'article del present Dossier «Receptes d'èxit al sector turístic: diferents vies per a una destinació comuna», aquesta categoria de turisme sol ser més rendible i presenta un elevat creixement potencial.

Finalment, convé analitzar també l'evolució del turisme intern. La despesa en turisme per part dels espanyols també va patir els efectes, per motius evidents, de la recessió econòmica. El nombre de viatges, dins i fora d'Espanya, entre el 2011 i el 2013, va ser el 3,6% inferior al del període 2005-2007, però la caiguda dels viatges interns va ser significativament superior, del 4,8%. La crisi

Entrada de turistes estrangers

Acumulat 12 mesos (milers)

Font: "la Caixa" Research, a partir de dades de Frontur.

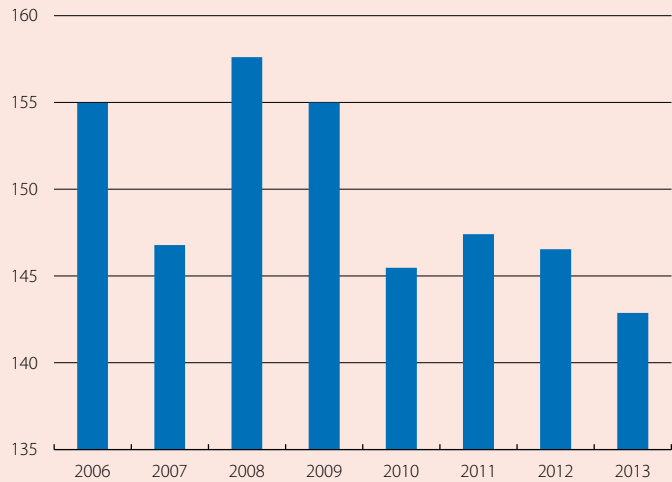
va afectar, en especial, les famílies amb menys recursos, les quals acostumaven a anar de vacances a destinacions situades dins el territori espanyol. En aquest sentit, destaca el fet que els allotjaments que van guanyar més pes van ser l'habitatge propi i el de familiars, enfront d'una disminució del lloguer d'habitatges i de les estades en càmpings i caravanes.

No obstant això, en els últims mesos, el turisme nacional ha començat a mostrar signes d'una incipient recuperació: en el 4T 2013, ja es va poder observar un augment dels viatges del 5,5% interanual, una tendència alcista que s'ha mantingut en el 1T 2014, amb un avanç del 2,9%. Es tracta d'una xifra especialment positiva si tenim en compte que, enguany, la Setmana Santa es va celebrar a l'abril.

Les projeccions més recents de l'Organització Mundial del Turisme confirmen aquesta trajectòria d'ascens, ja que apunten que, entre el 2010 i el 2020, l'entrada de turistes estrangers als països del Mediterrani creixerà a una taxa del 2,6% anual. Per tant, si Espanya aconsegueix mantenir la quota de mercat dins els països de la regió, el 2020 podria rebre la visita de 72 milions de turistes estrangers, 12 milions més que el 2013. A més a més, com s'ha vist, el nou turista, amb més poder adquisitiu i amb gustos més sofisticats, és més beneficiós per al país des del punt de vista econòmic. El futur del sector és prometedor, i, atès l'actual context econòmic, una oportunitat com aquesta no s'hauria de deixar escapar.

Turisme nacional

Nombre de viatges interns (milions)

Font: "la Caixa" Research, a partir de dades de l'IET.

Departament d'Economia Europea
Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica, "la Caixa"